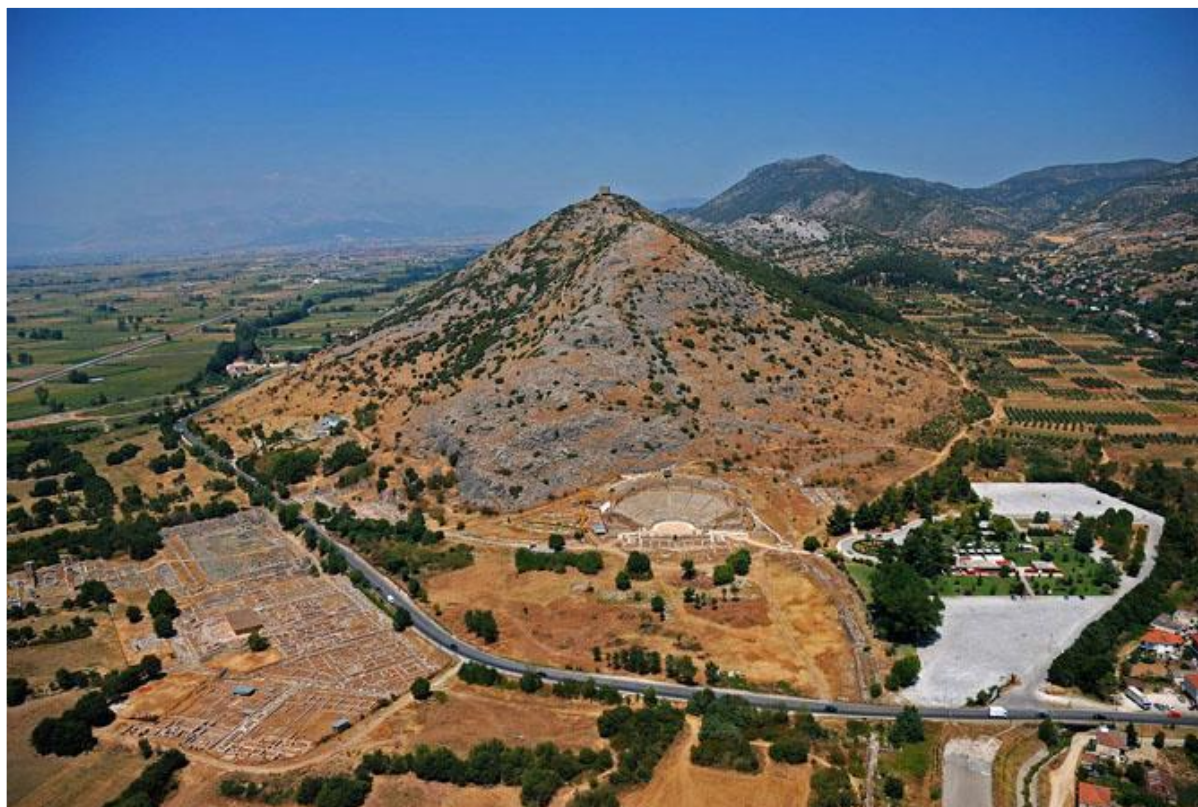


# Φίλιπποι

ο αρχαιολογικός χώρος  
για το ευρύ κοινό και τη σχολική κοινότητα...

Βρείτε εδώ **κείμενα** και **εικόνες** για να περιηγηθείτε ευχάριστα και δημιουργικά!  
Παίξτε με **δράσεις** στο [Φύλλο Εργασίας](#) και συμπληρώστε τη [Φόρμα Αξιολόγησης](#)!



Ο αρχαιολογικός χώρος Φιλίππων με τον λόφο της ακρόπολης και το θέατρο στο κέντρο.

ARENA – Archaeological REsearch in the North Aegean

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γενικό Κείμενο	2
Πρακτικά ζητήματα	3
Εκπαιδευτικό Κείμενο	4
Προτεινόμενη Διαδρομή	5

# Γενικά

**Κύρια ονομασία θέσης:** Κρηνίδες-Φίλιπποι (Καβάλα)

**Παράλληλες ονομασίες θέσης:** -

**Αρχαία ονομασία θέσης:** Κρηνίδες (από το 360 π.Χ.) και Φίλιπποι (μετά την κατάληψη της πόλης από τον Φίλιππο Β' το 356 π.Χ.)

**Σύγχρονη ονομασία θέσης:** Κρηνίδες

**Περιοχή:** Μακεδονία

**Περιφέρεια:** Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

**Γεωγραφικό διαμέρισμα:** Μακεδονία

**Χώρα:** Ελλάδα

**Κατηγορία θέσης:** πεδινή θέση

**Σχετική χρονολόγηση:** ίδρυση στα 360 π.Χ. – εγκατάλειψη τον 14<sup>ο</sup> αι. μ.Χ.

**Ιστορία έρευνας:** Οι ανασκαφές στους Φιλίππους άρχισαν το 1914 από την Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή και συνεχίστηκαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο από την Εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, την Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Το Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων άνοιξε το 1963, ενώ το 2009 ολοκληρώθηκε η επανέκθεσή του.

## Γενικό Κείμενο

Ανάμεσα στην Καβάλα και τη Δράμα, κοντά στο σύγχρονο χωριό Κρηνίδες, ο επισκέπτης συναντά τον αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων. Μέσα στα ερείπια μπορεί να ανακαλύψει μια πόλη με μακραίωνη ιστορία και πολλά ονόματα: **Κρηνίδες, Φίλιπποι, Colonia Iulia Augusta Philippensis.**

Η μοναδικότητα της θέσης και των μνημείων είχαν ως αποτέλεσμα την ένταξη, το 2016, των Φιλίππων στον κατάλογο της **UNESCO** ως μνημείου Παγκόσμιας Πολιτισμικής Κληρονομιάς.

Η πρώτη εγκατάσταση Ελλήνων στην περιοχή έγινε το 360 π.Χ., όταν **Θάσιοι** ίδρυσαν μία πόλη που ονόμασαν Κρηνίδες λόγω της αφθονίας πηγών νερού στην περιοχή. Επέλεξαν το σημείο επειδή ήταν κοντά στο πλούσιο σε μεταλλεύματα Παγγαίο όρος κι επειδή μπορούσε να ελέγχει την εύφορη πεδιάδα και τους δρόμους που οδηγούσαν προς την Ανατολή αλλά και προς την θρακική ενδοχώρα Βόρεια.

Το 356 π.Χ. όμως, κάτω από την πίεση των ντόπιων Θρακών, που μάχονταν για κυριαρχία στην ίδια περιοχή, οι κάτοικοι κάλεσαν σε βοήθεια τον βασιλιά της Μακεδονίας **Φίλιππο Β'**, ο οποίος δεν έχασε την ευκαιρία. Επανίδρυσε την πόλη, την μετονόμασε σε Φιλίππους και εγκατέστησε Μακεδόνες αποίκους. Σήμερα όμως ελάχιστα είναι γνωστά για την αρχική πόλη των Κρηνίδων που έκτισαν οι Θάσιοι και επέκτεινε ο Φίλιππος. Ανάμεσα στα ευρήματα από εκείνη την εποχή είναι τμήματα και πύλες του τείχους, μέρη του θεάτρου και διάσπαρτα μνημεία και επιγραφές στο κέντρο της πόλης. Σχετικά αντικείμενα από τα νεκροταφεία της εποχής και νομίσματα μπορεί να δει ο επισκέπτης στο Αρχαιολογικό Μουσείο των Φιλίππων.

Κατά τη **ρωμαϊκή εποχή** η περιοχή των Φιλίππων αποτέλεσε το κέντρο πολεμικών επιχειρήσεων. Από τη μια μεριά, οι Δημοκρατικοί Κάσσιος και Βρούτος, δολοφόνοι του Ιούλιου Καίσαρα και, από την άλλη, οι Οκταβιανός και Μάρκος

Αντώνιος αναμετρήθηκαν στη **μάχη των Φιλίππων** το 42 π.Χ., που σήμανε το τέλος της Ρωμαϊκής Δημοκρατίας. Ο νικητής Οκταβιανός έγινε ο πρώτος Αυτοκράτορας (Αύγουστος) κι επανίδρυσε τους Φιλίππους με το όνομα Colonia Iulia Augusta Philippensis και με το ιδιαίτερο καθεστώς της **αποικίας**. Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο χτίστηκαν διάφορα κτίρια, όπως το Forum, αντίστοιχο της ελληνικής Αγοράς και κέντρο της κοινωνικής, οικονομικής και διοικητικής ζωής της πόλης.

Τα περισσότερα αρχαιολογικά κατάλοιπα όμως που βλέπει σήμερα ο επισκέπτης ανήκουν στην **παλαιοχριστιανική περίοδο**, από τον 5<sup>ο</sup> έως τον 7<sup>ο</sup> αι. μ.Χ. Τότε οι Φίλιπποι, έδρα επισκοπής, αποτελούσαν σημαντικό θρησκευτικό κέντρο καθώς συνδέονταν με τον **Απόστολο Παύλο**. Την πόλη επισκέφτηκε ο Απόστολος το 49 μ.Χ. ερχόμενος από την Ανατολή και εκεί ίδρυσε χριστιανική εκκλησία. Μάλιστα στον ποταμό Γαγγίτη ή Ζυγάκτη ο Παύλος βάπτισε την πρώτη Χριστιανή της Ευρώπης, τη Λυδία, ενώ φυλακίστηκε από τους Ρωμαίους αλλά τελικά ελευθερώθηκε. Οι ακριβείς χώροι όπου διαδραματίστηκε η ιστορία του Απόστολου Παύλου είναι άγνωστοι, αλλά σύμφωνα με τον καθηγητή Αρ. Μέντζο πολλά από τα πρώιμα χριστιανικά μνημεία της πόλης αναπαριστούσαν τα βήματα του αγίου και αποτελούσαν πιθανότατα σταθμούς λιτανειών μέσα στην πόλη.

Την ακμή των Φιλίππων ανέκοψαν μεγάλοι **σεισμοί** τον 7<sup>ο</sup> αι. μ.Χ., ενώ η παρακμή συνεχίστηκε με τις επιδρομές Σλάβων. Τον 14<sup>ο</sup> αιώνα οι Οθωμανοί καταλαμβάνουν την πόλη και η περιοχή πια ερημώνει.

**Κείμενα:** Βασίλης Ευαγγελίδης-Νατάσα Μιχαηλίδου-Δέσποινα Τσιαφάκη (30/5/2020)

**Πηγές:** α) Δέσποινα Σκουλαρίκη (13/12/2007) στο Ι.Π.Ε.Τ./ Ε.Κ. «Αθηνά», ©

Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, διαθέσιμο στον [Οδηγό Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης](#)

β) Sève, M. 1997. L'oeuvre de l'Ecole française d'Athènes à Philippes pendant la décennie 1987-1996, AEMΘ 10B (1996α), 705-715.

γ) Koukouli – Chrysanthaki, Ch. 1998. Colonia Iulia Augusta Philippensis. In "Philippi at the time of Paul and after his Death", Harrisburg, 5-35.

δ) Hellerman, J.H. 2005. Reconstructing Honour in Roman Philippi. Carmen Christi as Cursus Pudorum, Cambridge, 110-127.

ε) Μέντζος, Α. 2005. Ζητήματα Τοπογραφίας των Χριστιανικών Φιλίππων, Εγνατία, 9, 101 κ.ε.

στ) Ευαγγελίδης, Β. 2010. Η Αγορά των πόλεων της Ελλάδας από τη ρωμαϊκή κατάκτηση ως τον 3<sup>ο</sup> αι. μ.Χ., Θεσσαλονίκη, 259-275.

ζ) Sève, M., Weber, P. 2014. Οδηγός του forum των Φιλίππων. Αθήνα.

η) Sève, M. 2017. ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ. Φίλιπποι. Στο «Αρχαιολογία: Μακεδονία και Θράκη». Αθήνα, 448-455.

## Πρακτικά ζητήματα

Εφορεία Αρχαιοτήτων (ΕΦΑ) Καβάλας

Αρχαιολογικός Χώρος, τηλέφωνο: 2541051783

Αρχαιολογικό Μουσείο, τηλέφωνο: 2510516251

Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: [efakav@culture.gr](mailto:efakav@culture.gr)

Αρχ. Χώρος, ώρες-μέρες λειτουργίας: ΔΕ-ΚΥ 08:30-15:30 (-20:00 θερινό ωράριο)

Αρχ. Μουσείο, ώρες-μέρες λειτουργίας: ΔΕ-ΚΥ 08:30-15:30 (-20:00 θερινό ωράριο)

**ΠΡΟΣΟΧΗ** πριν από την επίσκεψή σας επικοινωνήστε για το ωράριο λειτουργίας και τα επισκέψιμα μνημεία με τον Αρχαιολογικό Χώρο!

**Σημεία ξεκούρασης:** Κοντά στη Βασιλική Α' υπάρχουν ξύλινα παγκάκια για την ξεκούραση των επισκεπτών. Πριν την είσοδο του χώρου υπάρχει καφέ-μπαρ κάτω από τη σκιά πολλών δέντρων.

**Περιορισμοί στον αριθμό συμμετοχών:** Στο αρχαιολογικό μουσείο των Φιλίππων οι ομάδες δεν μπορούν να υπερβαίνουν τα 30 περίπου άτομα.

## Λίστα βασικής βιβλιογραφίας

- Γούναρης, Γ., Γούναρη, Ε. (2004). Φίλιπποι. Αρχαιολογικός οδηγός. Θεσσαλονίκη.
- Κουκούλη-Χρυσανθάκη, Χ., Μπακιρτζής, Χ. (2000). Φίλιπποι. Αθήνα.
- Sève, M. (2014). Φίλιπποι, 1914-2014: 100 χρόνια γαλλικών ερευνών. Αθήνα.
- Sève, M., Weber, P. (2014). Οδηγός του forum των Φιλίππων. Αθήνα.
- Sève, M. (2017). ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ. Φίλιπποι. Στο «Αρχαιολογία: Μακεδονία και Θράκη», Αθήνα, 448-455.

Μπορείτε να βρείτε την υπόλοιπη βιβλιογραφία σχετικά με τους αρχαίους Φιλίππους στην Ειδική Βιβλιογραφία του ARENA.

## Εκπαιδευτικό Κείμενο

Η παρουσία του **νερού** στην περιοχή ήταν που έδωσε το πρώτο αρχαιοελληνικό όνομα στην πόλη: Κρηνίδες. Άλλωστε μέχρι σήμερα τα νερά της περιοχής υδρεύουν την πόλη της Καβάλας.

Ο **Φίλιππος** ο Β', αυτός ο σπουδαίος βασιλιάς της Μακεδονίας, σφράγισε την τύχη της πόλης, δίνοντάς της ένα νέο όνομα, το δικό του! Κι αυτός σίγουρα αξιοποίησε τα νερά της περιοχής αλλά και τις άλλες πλουτοπαραγωγικές πηγές της και ειδικά τα χρυσορυχεία του Παγγαίου!

Η πόλη των Φιλίππων άρχισε την ανοδική της πορεία. Βασιλιάδες, αυτοκράτορες και γενικά άνθρωποι που σημάδεψαν την παγκόσμια ιστορία πέρασαν από εκεί και άφησαν το δικό τους σημάδι. Σήμερα τα όσα θα δείτε θα σας ταξιδέψουν κυρίως στη εποχή των **Ρωμαίων**, όταν οι Φίλιπποι έγιναν μια «μικρή Ρώμη», μια ρωμαϊκή αποικία. Πώς να ήταν η ζωή τότε; Τι να ακουγόταν στην πόλη κατά τη μάχη των Φιλίππων, όταν συγκρούστηκαν εκεί κοντά περ.200.000 λεγεωνάριοι; Πώς να ήταν να παρακολουθεί μονομαχίες με λιοντάρια στην αρένα μονομάχους, να βλέπει ανθρώπους να φορούν τήβεννο και να γράφουν στην επίσημη γλώσσα, τα λατινικά;

Αλλά οι Φίλιπποι ήταν πάντα μια πολυπολιτισμική πόλη. Έλληνες, Θράκες, Εβραίοι, Ρωμαίοι πέρασαν από εδώ. Μάλιστα ο **Απόστολος Παύλος** βρήκε εδώ πρόσφορο έδαφος και βάπτισε την πρώτη χριστιανή της Ευρώπης. Η χριστιανική θρησκεία θα γινόταν αργότερα η επίσημη θρησκεία της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

Η επίσκεψη του Παύλου στους Φιλίππους δεν ξεχάστηκε (ούτε μέχρι σήμερα!). Μεγάλες χριστιανικές **εκκλησίες** χτίστηκαν για να την τιμήσουν. Σήμερα θα τις δείτε ερειπωμένες αλλά πρέπει να τις φανταστείτε μεγαλοπρεπείς, διαφορετικών αρχιτεκτονικών σχεδίων, που προσέλκυαν προσκυνητές από πολύ μακριά για να τις επισκεφτούν.

Όλα όμως έχουν ένα τέλος. Φοβεροί σεισμοί τον 7<sup>ο</sup> αιώνα, επιδρομές αλλά και η οθωμανική κατάκτηση τον 14<sup>ο</sup> αιώνα σταμάτησαν τον χρόνο στους Φιλίππους. Τα

ερείπιά τους σας καλούν να ακούσετε την ιστορία τους και να ανακαλύψετε μερικούς από τους ανθρώπους που πέρασαν από δω και τα έργα τους.

Για αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τους αρχαίους Φιλίππους μπορείτε να ανατρέξετε στην εκπαιδευτική έκδοση «Η ζωή μιας πόλης» ([URL](#) και [URL](#)), στα ενημερωτικά φυλλάδια που διατίθενται στον χώρο και στο [χρονολόγιο](#) με τα βασικά γεγονότα της πόλης.

Αν θέλετε να παίξετε με δραστηριότητες κατά την περιήγησή σας, κατεβάστε και εκτυπώστε το σχετικό [Φύλλο εργασίας](#).

## Προτεινόμενη Διαδρομή

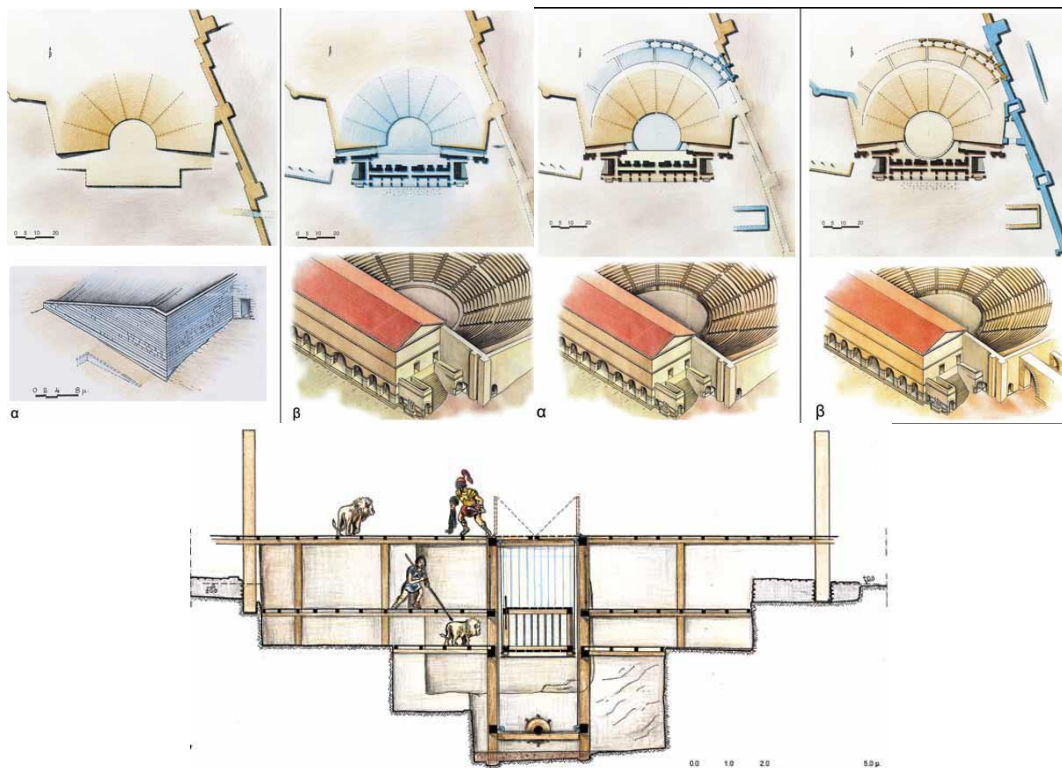
Η προτεινόμενη διαδρομή βασίζεται στην παρακάτω [αεροφωτογραφία](#) του αρχαιολογικού χώρου και σε επιλογή από τα βασικά μνημεία, στα οποία παραπέμπουν τα Νούμερα.



Τα μνημεία που συναντά ο επισκέπτης στους Φιλίππους ανήκουν στις διαφορετικές εποχές κατά τις οποίες «έζησε» η πόλη. Στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου δεσπόζουν τα **τείχη** της πόλης ([No1](#)). Είχαν συνολικό μήκος 3,5 χλμ. και περιέτρεχαν την πόλη αλλά και την ακρόπολη στον λόφο. Χτίστηκαν ήδη από την εποχή του Φιλίππου Β' αλλά επιδιορθώθηκαν πολλές φορές αργότερα.

Στην εσωτερική πλευρά των τειχών ακουμπά το **θέατρο** της πόλης ([No2](#)). Το θέατρο όπως σώζεται σήμερα είναι ρωμαϊκό κτίριο, δηλαδή μια αρένα. Η κυκλική ορχήστρα όμως και οι πλαϊνοί αναλημματικοί τοίχοι θεωρούνται ότι προέρχονται από την εποχή του Φιλίππου Β'. Με την αύξηση του πληθυσμού και την αλλαγή των θεαμάτων όμως κατά τη ρωμαϊκή εποχή, στο θέατρο μάχονταν πια μονομάχοι σε μάχες μεταξύ τους ή με άγρια ζώα.

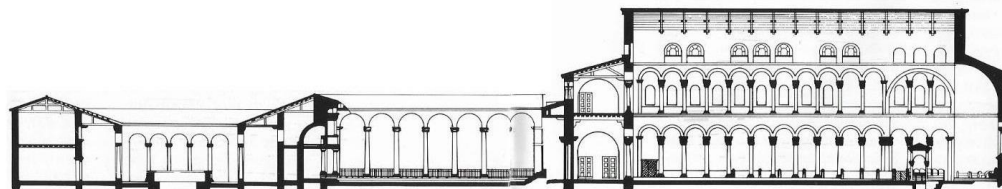
Τότε έγιναν αλλαγές στο κτίριο: α) πλακοστρώθηκε η ορχήστρα, β) αφαιρέθηκαν οι πρώτες σειρές των καθισμάτων και τοποθετήθηκε προστατευτικό κιγκλίδωμα, γ) προστέθηκαν νέες σειρές καθισμάτων, δ) χτίστηκε νέα λίθινη σκηνή και ε) κατασκευάστηκε υπόγειος διάδρομος κάτω απ' την ορχήστρα, με σύστημα ανύψωσης, για τη μεταφορά των θηρίων στο κέντρο της.



Οι διαφορετικές φάσεις του θεάτρου και το σύστημα ανύψωσης (Καραδέδος, Γ. 2012. Το αρχαίο θέατρο των Φιλιππων, 196-201)

Συνεχίζοντας την πορεία της διαδρομής βρίσκετε, κάτω από τη σκιά ενός δέντρου, ένα σχέδιο ολόκληρης της πόλης, όπου μπορείτε να δείτε την έκτασή της και τα κομμάτια της που έχουν αποκαλυφθεί με τις ανασκαφές.

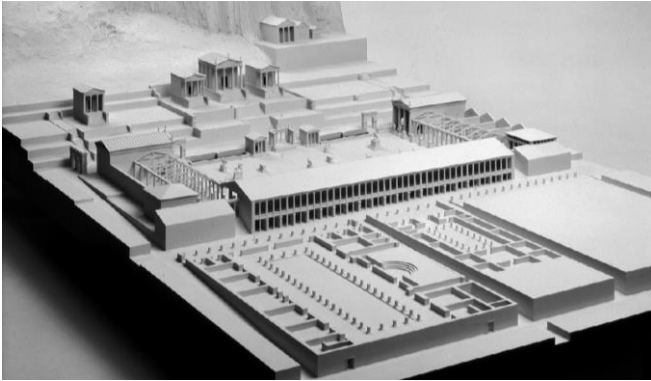
Στη συνέχεια ο επισκέπτης συναντά τη λεγόμενη **Βασιλική Α'**, που χρονολογείται στη βυζαντινή πια εποχή, στα τέλη του 5<sup>ου</sup> αι. μ.Χ. ([No3](#)). Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα μεγάλο χριστιανικό ναό με συνολικό μήκος περ. 130 μ., με τετράγωνη αυλή και το κυρίως κτίριο. Στην τρίκλιτη βασιλική με εγκάρσιο κλίτος σώζονται τμήματα από τις δύο σειρές με κολόνες, τμήματα της πολυτελούς πλακόστρωσης και μέρος του άμβωνα.



Η Βασιλική Α' σε τομή κατά μήκος (Lemerle, P. 1945. *Philippes et la Macédoine orientale à l'époque chrétienne et byzantine*)

Συνεχίζοντας στο δυτικό τμήμα της Βασιλικής Α' έχει ανασκαφεί προγενέστερο **ρωμαϊκό μνημείο**, πιθανόν ένας [ναός](#), μπροστά από τον οποίο υπήρχε μνημειακή σκάλα. Στη βάση της βρισκόταν αυτό που σήμερα καταδεικνύεται ως η **φυλακή του Αποστόλου Παύλου**. Αρχικά ήταν μία μεγάλη ρωμαϊκή [δεξαμενή](#) του υδροδοτικού

συστήματος της πόλης. Κάποια στιγμή, τον 8<sup>ο</sup> ή 9<sup>ο</sup> αι. μ.Χ. η δεξαμενή θεωρήθηκε στην προφορική παράδοση ως η φυλακή του Αποστόλου και κοσμήθηκε με τοιχογραφίες, που δε σώζονται όμως σήμερα.



*Μακέτα των ρωμαϊκών Φιλίππων με το ρωμαϊκό μνημείο σημειωμένο και μπροστά του την ορθογώνια πλατεία του φόρουμ (Nenna M.-D., 1996. L'espace grec. Cent cinquante ans de fouilles de l'École française d'Athènes, 124)*

Συνεχίζοντας, στο δρόμο προς το Αρχαιολογικό Μουσείο, βρίσκεται η **Βασιλική Γ'** που ήταν μία μεγαλοπρεπής εκκλησία του 6<sup>ου</sup> αι. μ.Χ., τρίκλιτη [βασιλική](#) με εγκάρσιο κλίτος. Έχει πολυτελή μαρμαροθετήματα στο δάπεδο, γλυπτό και αρχιτεκτονικό διάκοσμο, ενώ σώζει κατάλοιπα από δύο άμβωνες.

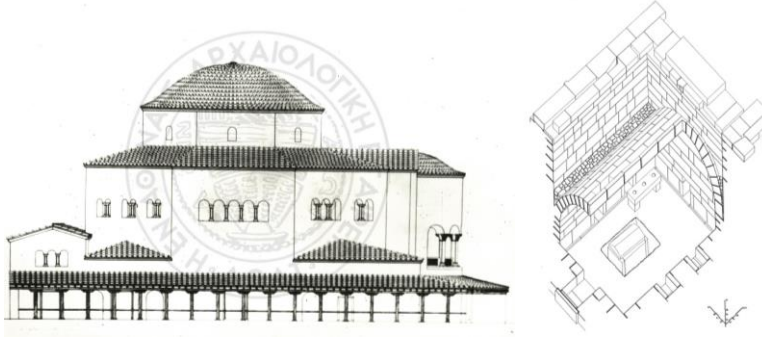
Ακριβώς απέναντι απλώνεται το **Forum** ή η αγορά, δηλαδή ο κεντρικός δημόσιος διοικητικός χώρος ([No4](#)). Πρόκειται για μία ανοιχτή πλατεία (100x50 μ.) που ορίζεται στα βόρεια και νότια από δύο κεντρικούς οριζόντιους δρόμους (decumani) της πόλης. Ο βόρειος δρόμος είναι ο decumanus maximus (κεντρικός οδικός άξονας) και αποτελεί τη συνέχεια μέσα στην πόλη της [via Egnatia](#) (**Εγνατία Οδός**), του φημισμένου αυτού ρωμαϊκού δρόμου.

Τα περισσότερα από τα σωζόμενα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα στο Forum ανήκουν στην εποχή της δυναστείας των Αντωνίων (138-192 μ.Χ.). Στις δύο στενές πλευρές είχαν κτιστεί τα εξής δημόσια κτίρια: α) δυτικά (δεξιά), η λεγόμενη curia, δηλαδή το βουλευτήριο της πόλης, μία βασιλική με έναν μικρό χώρο που στέγαζε ένα άγαλμα της προσωποποίησης της Τύχης της Αποικίας (του οποίου σώζεται ο κορμός στην πλατεία), ένα tabularium (δημόσιο αρχείο) και β) ανατολικά (αριστερά), ένας ναός με δύο κίονες στην πρόσοψη για την επίσημη λατρεία του θεοποιημένου αυτοκράτορα, ένα συγκρότημα δωματίων-γραφείων και μία βιβλιοθήκη. Η νότια πτέρυγα του Forum αποτελούνταν από διπλή στοά και μία σειρά διώροφων καταστημάτων.

Αν συνεχίσετε νότια του Forum υπάρχει ένα **ρωμαϊκό macellum (εμπορική αγορά)** με καταστήματα και μια περίστυλη αυλή με πηγάδι για την απαραίτητη τροφοδότηση με νερό. Ακριβώς πάνω από την εμπορική αγορά χτίστηκε αργότερα η λεγόμενη σήμερα **Βασιλική Β'**, που χρονολογείται στα 550 μ.Χ. ([No5](#)). Ήταν μια μεγάλη τρίκλιτη βασιλική με τρούλο, ο οποίος στηριζόταν στους μεγάλους πεσσούς που στέκουν ακόμα. Ο γλυπτός διάκοσμος του ναού, αλλά και η αρχιτεκτονική του, αντανακλά επίδραση από εργαστήρια της Κωνσταντινούπολης. Στα δυτικά της Βασιλικής Β' και σε χαμηλότερο επίπεδο ανακαλύφθηκε **παλαίστρα** από τα μέσα του 2<sup>ου</sup> αι. μ.Χ. Είχε μια κεντρική αυλή για άθληση, χώρους που λειτουργούσαν ως αποδυτήρια, αίθουσες αναψυχής, [βεσπασιανές](#) (δημόσια αποχωρητήρια) με δυνατότητα εξυπηρέτησης 42 ατόμων, ενώ υπήρχε και μία μικρή θεατρόσχημη αίθουσα, για παράδοση μαθημάτων κ.ά.

Ανατολικά του Forum βρίσκεται το **συγκρότημα του Οκταγώνου** ([No6](#)). Το κεντρικό του κτίριο είναι το λεγόμενο [Οκτάγωνο](#) των Φιλίππων, των αρχών του 5<sup>ου</sup> αι. μ.Χ. Είναι ένας από τους λίγους οκταγωνικούς ναούς στην Ελλάδα, στεγαζόταν με

τρούλο και πιθανότατα λειτουργούσε ως ο καθεδρικός ναός της πόλης. Ήταν κτισμένο πάνω σε προγενέστερο μικρό χριστιανικό ναό του 4<sup>ου</sup> αι. μ.Χ., αφιερωμένο στον απόστολο Παύλο, καθώς αναφέρεται το όνομά του σε ψηφιδωτή επιγραφή στο δάπεδο.



Σχέδιο με όψη του Οκταγώνου (αριστερά) και του εσωτερικού του παλιότερου ταφικού ηρώου (δεξιά) (Πελεκανίδης, Σ. 1972, Ανασκαφή Φιλίππων, ΠΑΕ, 74, εικ. 1 και Γούναρης, Γ. 1990. Το βαλανείο και τα βόρεια προσκίσματα του οκταγώνου Φιλίππων, σχ.17)

Με τη σειρά του ο μικρός αυτός ναός είχε χτιστεί πάνω από **ταφικό ηρώο** ελληνιστικών χρόνων. Ο μακεδονικός αυτός τάφος ανήκε σε έναν επιφανή με το όνομα Ευηφένης Εξηκέστου και βρέθηκε ασύλητος. Τα πλούσια κτερίσματα που συνόδευαν τον νεκρό και τα σημάδια λατρείας (που μάλιστα συνεχίστηκε με τις χριστιανικές εκκλησίες) υποδεικνύουν μια τοποθεσία σημαντική για την πόλη.

## Εκπαιδευτικό υλικό φορέων

Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας, Υπουργείο Πολιτισμού, Εκπαιδευτικές εκδόσεις

- Γιούνη, Π. (1999). Η ζωή μιας πόλης. Βιβλίο για το μαθητή/ Βιβλίο για τον εκπαιδευτικό. Αθήνα [URL](#) και [URL](#)
- Μαλαμίδου, Δ. (2010). Γνωριμία με δύο αρχαίες πόλεις της περιοχής μας μέσα από εκπαιδευτικές δράσεις: Αμφίπολη και Φίλιπποι. Στο «Πάμε Μουσείο; Εκπαιδευτικά προγράμματα για το μουσείο», Δράμα, 9-13 [URL](#)
- Ακολούθησε τον Οδυσσέα, Υπουργείο Πολιτισμού
- Θεματική «Αρχαίο Θέατρο»: Ακολούθησέ με στο αρχαίο θέατρο των Φιλίππων [URL](#)
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) Φιλίππων
- Λαζαρίδης, Σ. (επιμ.) (2013). Εξερευνώ την περιοχή των Φιλίππων. Περιβαλλοντικές δραστηριότητες σε φυσικούς χώρους και πολιτιστικά μνημεία. Φίλιπποι [URL](#)

## Σχετικά Βίντεο

- Αρχαιολογικές Ξεναγήσεις. Επεισόδιο: 015 ΑΡΧΑΙΟΙ ΦΙΛΙΠΠΟΙ [URL](#)
- Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων JTI Target [URL](#)
- Αρχαιολογικός χώρος Φιλίππων JTI Target [URL](#)
- Πάρκο Φιλίππων «Οψόμεθα εις Φιλίππους» [URL](#)

## Αξιολόγηση μέσω [διαδικτυακής φόρμας](#)

Μπορείτε να συμμετέχετε στην αξιολόγηση του εκπαιδευτικού περιεχομένου (διάρκειας 5-10 λεπτών) για τη συγκέντρωση των δικών σας σχολίων και προτάσεων.